חומו מה ס"ל. בתורת כהנים[ע] תני לה גבי פיגול לפ ילפה המקריב חומו לפ יאכל: **מונח שפתיך זו מלוס לפ תעשה.** דמסתמא הכי אמר קרא מונח שפתיך קיים: **משמור זו מלוס לפ תעשה.** שלפ תאמר כדר' אבין מ"ר מילעי כל מקום שנאמר השמר פן ואל כו'[פ] (מנחות דף פט.):

ועשית. על כרחך מכאן אזהרה לב"ד לכוף: **לה' אלהיך.** קרא יתירא הוא לדרשה לרבות דבר שבחובה: **כפיך זו נדבה.** קרא יתירא הוא: **יקריב חומו לפ יפסח.** קרא יתירא הוא להא דתניא[ק]: **יקריב חומו לפ יפסח אלא מועד.** יקריב חומו קרא יתירא הוא להא דתניא[ר]: **יקריבנו:** יכול יפסח אפילו בטומאה: **תד אמר.** עלי ולפ אפשר: **והפ נדבה כיפנה.** וכקרא דכל תמחר נמי רבינן ליה בגזירה שוה: **מפ או נגנב.** פס הפרישו לשחר זמן: **משחתה לה.** למר ולפ הפרים והוילת נדבה: **כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת.** שכשהפרישה לפ תתחייב בתמריותה: **כיון דבעניינה דקרבנות כפיכה.** לכל תשחר: **עובר בעשה.** על הקרבן דכתיב ובפת שמה והבאתם: **על ולפ שלמים.** שהפרים בהמה מעובדת או עיברה לשחר הקדישה: **מחוסר זמן.** שמת לפ עברו עליו שמונה ימים: שהיה

מדבן עזאי נפקא. בסוף פ"ב דזבחים (דף כט.) פליג ר' שלעזר שבן עזאי ודרים לחומו בזמה הוא מדבר ואינו מדבר בכהן שבל רואה לייבא כאן שלידת בן עזאי וכולה קושיא מסיק התם כמו בשמעתין וק"ק שהרי התם דוחק לייבא מילתא לשחרים שלידת בן עזאי ובתמורה בסוף שני שלו קדשים (דף כח: ושם) גבי ר' יוסי היה אומר ג' דברים משום ג' זקנים משמע בן עזאי דמוקי היקישא דמעבר לבכור מה בכור אינו נאכל אלא לפניס מן החומה אף מעבר אינו נאכל אלא לפניס מן החומה ולרבנן דמפקי ליה לטעמא אחרינא בכור שאינו נפסל משום שהוא לאכילת אדם מהו אא"כ מבקשים ממנו ואין לו שנאמר[3] אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיך אימא בהאי עון דבל תאחר נמי אשתו מתה קמ"ל ת"ר[4] מוצא שפתיך זו מצות עשה תשמור זו מצות לא תעשה ועשית[5] אזהרה לב"ד שיעשוך כאשר נדרת זה נדר לה' אלהיך אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים נדבה כמשמעו אשר דברת אלו קדשי בדק הבית בפיך[6] זו צדקה אמר מר מוצא שפתיך זו מצות עשה למה לי מבואת שמה והבאתם שמה נפקא תשמור זו מצות לא תעשה למה לי לאהזהרה לב"ד שיעשוך למה לי מיקריב אותו נפקא ועשית אזהרה לב"ד שיעשוך למה לי מיקריב אותו נפקא דתניא[7] יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני חד דאמר ולא אפריש וחד אפריש ולא אקריב וצריכא דאי אשמעינן אמר ולא אפריש משום דלא קיימיה לדיבוריה אבל אפריש ולא אקריב אימא כל היכא דאיתיה בי גוא דרחמנא איתיה צריכא ואי אשמעינן אפריש ולא אקריב דקא משהי ליה גביה אבל אמר ולא אפריש אימא דיבורא לא כלום הוא צריכא ומי מצית אמרת דאמר ולא אפריש והא נדבה כתיבא ותנן[8] אי זהו נדר האומר הרי עלי עולה ואי זו היא נדבה האומר הרי זו עולה ומה בין נדר לנדבה נדר מת או נגנב חייב באחריותו נדבה מתה או נגנבה אינו חייב באחריותה אמר רבא משכחת לה כגון[9] דאמר הרי עלי עולה על מנת שאיני חייב באחריותה בפיך זו צדקה אמר רבא[10] וצדקה מיחייב עלה לאלתר מ"ט דהא קיימי עניים פשיטא מהו דתימא כיון דבעניינא דקרבנות כתיבא עד דעברי עלה ג' רגלים בקרבנות קמ"ל התם הוא דתלינהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא דהא שביחי עניים אמר רבא[11] כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה מיתיבי[12] העיד ר' יהושע ור' פפיים[13] על ולד שלמים שיקרב שלמים אמר ר' פפיים אני מעיד שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנה בפסח ואכלנה ולדה שלמים בחג בשלמא בפסח לא אקרבוה אימור דמחוסר זמן הוה אלא ולדה בעצרת היכי משהי לה ועברי עליה בעשה אמר רב זביד משמיה דרבא[14] כגון שהיה

מלות עשה ע"כ ללא כר"ע והיה דר"ל דיומא לא קיימי ומיהו לא ימכן כלל לאוקמיה ללא כר"ע דמשנה היא בפ"ק דכריתות (דף ב.) וסוגיא דשמעתא משמע בגמ' (דף ג:) לחתיא כר"ע דקתני חוב ולא קתני ידעוני (ג) וכריך לחלק בהיה דר' יומן ללא דמיא לשאר משמר דעשה: **בפיך** זו צדקה. דכתיב יכא מפי לדקה (ישעיה מה): **יקריב** אותו מלמד שכופין אותו. כל מלות עשה נמי כופין כדאמר בפרק ג) נערה שנתפתתה (כתובות דף מט: ושם) מכין אותו עד שתאמר נפשו והא דאיעטרין קרא הכא משום דסלקא דעתא לחין כופין כאן לפי שכתוב ללוט ות"ת הא דתנן פרק האומר משקלי (ערכין דף כח.) חייבי חטאות ואשמות אין מתכנין אותן חייבי עולות ושלמים מתכנין אותן ס"ד מי מקמי לחתא לידי כל תאחר אפי' עולות ושלמים נמי לא ואי לעבר בכל תאחר אפי' חטאות ואשמות נמי וי"ל דלעולם בשלא עבר עדיין אלא דאזיל מעעלן להביא מ) [ומוקי הוספות חנס שלא לצורך כדי שלא יסאר בידו מה לקנות] ולהכי מתכנין ואם אין מוצאין במה למכרו אז כופין בדקאמר הכא ות"ת ותעולות מ"ע נ) (לא) בעי למכתוי טפי מחטאות ואשמות והא בפ"ק דזבחים (דף ו.) אמר דעולות נמי מכפרים אחייבי עשה י"ל כיון דאמרינן בעלמא (יומא דף פו.) שאם עשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו הרי בשובה מכפר ולא דמי לחטאות ואשמות ס: **חד דאמר ולא אפריש.** נראה לי דמשני כך שהרי הקשה מעשה ומלא תעשה ומעשוי נראה בכל חד רוצה ג' פסוקים ותרי למה לי ומשני לריכי בכל חד תרי קראי לחד קרא אחת גלגל אמר ולא אפרים וקרא אחני אחת גלגל אפרים ולא אקריב ופריך מי מלית אמרת דאמר ולא אפרים והא נדבה כתיבא ותנן כו' פירושו כך ג"ל היאך מוקמת העשה והלא תעשה והעשוי מנדבה דקרבי דאמר ולא אפרים הא מותן ג' ענייניס עשה ולא תעשה ועשוי נראה דקאי לנדבה כמו לנדר שהרי בחומו קרא כתיב נדבה כדאמר לעיל נדבה כמשמעה ואיך מלי היות קאי אמר ולא אפרים לנדבה הא זה מיפכא מזה שהרי אמר ולא אפרים אינו אומר הרי זו מדבה הוא כאומר הרי עלי (ג) כזה נדר שהרי אינו מפרים אז ונדבה פירושה היא דאמר הרי זו ומפרים בחומה שעה כדתנן מיזהו וכו' ומשני משכחת לה דאמר ולא אפרים דמשמע נדר משכחת לה תרתי אפי' בנדבה כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת שלא אתחייב בחאריותה כשאומר הרי עלי הוא כמו נדר ורוצה לעשות נדבה כשמאבד בו דין נדבה בחומר דאינו חפץ להתחייב בחאריותה (ד) אלא דמשכחת לה דאמר ולא אפרים כמו האומר הרי עלי ועל כל זאת היא כנדבה שהרי רוצה שלא יתחייב בחאריותה כנדבה: **איזהו** נדר. *משנה היא בפ"ק (משנה ו') דקינין: **על** מנת שלא אתחייב באחריותה. לא דמי לממנה על מה שכתוב בתורה: שהיה

ועשית אזהרה לבית דין שיעשוך, הא מיקריב אותו לרצונו נפקא, דתניא הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ופרקינן חדא קרא בדאמר הרי עלי כך וכך ולא הפריש, שכופין אותו להפריש. ואחר שהפריש ולא הקריב שכופין אותו להקריב. והני תרתי למה לי. צריכא, דאי אשמעינן אמר הרי עלי ולא הפריש שכופין אותו, משום דלא קיימיה לדיבוריה כול'. ומי מצית אמרת דאמר ולא הפריש, והא נדבה כתיב' ביה, ותנן איזהו נדר האומר הרי עלי עולה כול'. ופריך רבא כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת שאיני חייב באחריותה. **בפיך זו צדקה.** שנאמר בי נשבעתי יצא מפי צדקה. אמר רבא וצדקה מיחייב עלה לאלתר דהא קיימי עניים. **אמר רבא כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה.** מיתיבי אמר רב פפיים מעידני שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג, ואמרינן בשלמא בפסח לא אקרבוה, אימור לא מלו ליה תמניא יומי, אלא בעצרת היכי משהי לה ועברי בעשה. ופריך רב זביד כגון

ד) נראה דל"ל דחייב המקריב לחומו פירוש בכאן בלא ילפה לחכל בכל מקום וכו'.

ע) זבחים כט., ג) זבחים כט., ד) שם: סנהדרין כב., ה) [נדרים ז:], ו) יומות קו. קדושין מט: כ"ב מת. ערכין כא., ז) [חולין קלט:], ח) מגילה ח. קינים פ"ק מ"ש חולין קלט:], ט) [תמורה יח: ע"ב], י) עדיות פ"ו מ"ו תמורה יח., יא) [תמורה כח: שם], יב) [לו פרשה ח], יג) [עירובין לו:], יד) [ל"ל המוקד פו:], טו) ת"י, טז) [וע"ע תוס' ב"ב מת. ד"ה יקריב],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה משמור כו' שם התקה הזאת בתפלין דמוקי לה כ"ע: (ב) בא"ד ומיהו למקן. ג"ב ועי' בתוס' פרק המוצא תפלין מצומ' המיוק: (ג) ד"ה חד כו' הוא כאומר הרי עלי נדר כו' כל"ל ומיהם זה נמקן: (ד) בא"ד להתחייב בתחריותה אלמא למשמעה לה:

גליון הש"ס

תום' ד"ה איזהו נדר. משנה היא. וכוותם בזה עי' בב"ק דף סב ע"ב תד"ה מי מקני:

הגהות מהר"י לנדא

[א] בתוס' ד"ה יקריב וכו' ותעולות מ"ע בעי למכתוי כל"ל ועי' בתוס' מס' כריתות דף יג ע"ב ד"ה או למלמ:

מוסף רש"י

מבקשים ממנו ממון. ממנו שגזל (זבחים כט:) פי' כלומר מבקשים ממנו שיתן לו שהכל משועבדים לכפרת עצמו והיא מוחלת גם כן שיתן לו (שם מגילה שם בשם גליון). **משכבך.** לצמו (שם). **בפיך זו צדקה.** דכתיב (ישעיה מה) יצא מפי צדקה (נדרים ז.). **יקריב אותו.** קרא יתירא הוא להא דתניא[ר] יקריב אותו מלמד שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני (קדושין מט.). **נדבה האומר הרי עלי עולה.** ולא קינלה עליו (מגילה ח.).

תורה אור השלם

1. וְאִם הָאָכֹל יֹאכַל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז יח
2. כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ וְהָיָה בְךָ חֵטְא: דברים כג כב
3. אִם אֵין לָךְ לְשַׁלֵּם לָמָּה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מֵהִתְחַתֶּיךָ: משלי כב כז
4. מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: דברים כג כד
5. כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָּׁמָּה: דברים יב ה
6. אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא א ג

רבינו חננאל

ואכתי מאחר נדרו שהוא כשר ומרצה, מדבן עזאי נפקא, דתניא בן עזאי אומר כתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה, וכתיב ביה המקריב אותו, אותו בלא ירצה, כלומר, זה הפיגול הוא בלא ירצה, דדייק המקריב ט) בכאן פירש בלא ירצה, אבל בכל מקום המקריב שהוא הזובח הוא החייב ולא הזבח. ופרקינן לא תימא בך חטא ולא בקרבנך חטא, אלא אימא בך חטא ולא באשתך חטא. פירוש בעון בל תאחר אין אשתו של אדם מתה. **ת"ר מוצא שפתיך תשמור ועשית כול'.** אמר מר מוצא שפתיך תשמור זו מצות עשה, למה לי והלא כבר אפיקנה מובאת שמה והבאתם שמה. תשמור זו מצות לא תעשה כדקיימא לן כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינן אלא בלא תעשה למה לי, הא בהדיא כתיב לא תאחר לשלמו.

כב א ב מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' טו ומשנ"ת שם:
כג ג ד מיי' שם הל' טז ומשנ"ת שם:
כד ה מיי' שם הלכה ד [ה] ופ"ע מהל' נדרים הל' ג ומשנ"ת שם:
כה ו מיי' שם הלכה ו (ופ"ע מהל' נדרים שם) ומשנ"ת שם:
כו ז מיי' פ"ח מהלכות מתנות עניים הל' ג טוש"ע יו"ד סי' רמ סעי' ג [ובא ללפס כאן ובסי"ק פ"ד דף כ.]:
כז ח מיי' פי"ד מהלכות מעשה הקרבנות הל' יג ומשנ"ת שם:
כח ט מיי' פ"ד מהלכות תמורה הל' ג ומשנ"ת שם: